

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NILSA VĀLA [*NILS WAHL*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2014. gada 13. februārī¹

Lieta C-527/12

**Eiropas Komisija
pret**

Vācijas Federatīvo Republiku

Prasība atbilstoši LESD 108. panta 2. punktam — Valsts atbalsts — Nesaderīga valsts atbalsta atgūšana — Pienākums sasniegt rezultātu — Pilnīga neiespējamība — Valsts tiesvedība — Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā

1. Vai valsts atbalsta, kas atzīts par nesaderīgu ar iekšējo tirgu, atgūšana var kļūt pilnīgi neiespējama pienākuma ievērot šī atbalsta saņēmēja tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā dēļ un, ja var, kādos apstākļos un cik ilgi?

2. Tāds būtībā ir galvenais jautājums, kas ir jāizvērtē, lai taisītu spriedumu šajā lietā, ko ierosinājusi Komisija pret Vācijas Federatīvo Republiku par to, ka tā neesot atguvusi *Biria Group* piešķirto nesaderīgo valsts atbalstu.

I – Atbilstošās tiesību normas

3. Regulas Nr. 659/1999² 14. pantā ar nosaukumu “Atbalsta atgūšana” ir paredzēts:

“1. Kad nelikumīga atbalsta gadījumos tiek pieņemti negatīvi lēmumi, Komisija izlemj, ka attiecīgā dalībvalsts veic visus vajadzīgos pasākumus, lai atgūtu atbalstu no saņēmēja [..]. Komisija neprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu [Savienības] tiesību vispārēju principu.

[..]

3. Neskarot nevienu Eiropas [Savienības] Tiesas nolēmumu saskaņā ar [LESD 278. pantu], atgūšanu īsteno tūlīt un saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts likumos paredzētajām procedūrām, ja vien tās nodrošina tūlītēju un efektīvu Komisijas lēmuma izpildi. Šajā nolūkā un gadījumā, ja ir sākts izskatīšanas process valsts tiesā, attiecīgās dalībvalstis, neskarot [Savienības] tiesību aktus, veic visus vajadzīgos pasākumus, kas iespējami to attiecīgajās tiesību sistēmās, tostarp pagaidu pasākumus.”

1 — Oriģinālvaloda – angļu.

2 — Padomes 1999. gada 22. marta Regula (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108. panta] piemērošanai (OV 1999, L 83, 1. lpp.).

4. Saskaņā ar Regulas Nr. 659/1999 23. panta 1. punktu:

“Ja attiecīgā dalībvalsts nepilda nosacītus vai negatīvus lēmumus, jo īpaši gadījumos, kas minēti 14. pantā, Komisija var saskaņā ar [LESD 108. panta] 2. punktu sniegt attiecīgo lietu izskatīšanai [..] Tiesā.

[..]”

II – Fakti

5. 2001. gadā *Bike Systems GmbH & Co* (turpmāk tekstā – “*Bike Systems*”) saņēma finansējumu dalības bez balsstiesībām formā no *gbb-Beteiligungs AG* (turpmāk tekstā – “*gbb*”). Šī dalība netika paziņota Komisijai atbilstoši Savienības valsts atbalsta noteikumiem.

6. Pēc tam sabiedrību *Bike Systems* pārņēma sākotnēji *MB System GmbH & Co KG* (turpmāk tekstā – “*MB System*”) un tad – *MB Immobilien Verwaltungs GmbH* (turpmāk tekstā – “*MB Immobilien*”). Visas šīs sabiedrības ir *Biria Group* dalībnieces. Gan *Bike Systems*, gan *MB System* ražoja velosipēdus, bet 2005. gadā ražošana tika pārtraukta, kad vienīgais sabiedrības darbības mērķis tika grozīts un kļuva par nekustamā īpašuma pārvaldību.

7. Laikā, kad tika piešķirts atbalsts, *gbb* bija meitasuzņēmums, kas pilnībā piederēja *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (turpmāk tekstā – “*KfW*”), Vācijas publisko tiesību attīstības bankai. 2003. gadā *gbb* pārtrauca savu komercdarbību un visi tās īpašumi tika nodoti *Technologie-Beteiligungsgesellschaft mbH* (turpmāk tekstā – “*tbg*”), kas arī ir meitasuzņēmums, kurš pilnībā pieder *KfW*.

8. Pēc triju iespējamo valsts atbalsta pasākumu oficiālas izmeklēšanas Komisija Lēmumā 2007/492/EK³ (turpmāk tekstā – “Komisijas pirmais lēmums”) atzina, ka *Bike Systems* 2001. gadā piešķirtais atbalsts ir nelikumīgs. Vēlāk *MB System* un *MB Immobilien* apstrīdēja Lēmumu 2007/492 Vispārējā tiesā. Ar 2010. gada 3. marta spriedumu Vispārējā tiesa atcēla lēmumu, pamatojoties uz to, ka tas nebija pietiekami pamatots⁴. 2010. gada 14. decembrī Komisija pieņēma Lēmumu 2011/471/ES (turpmāk tekstā – “attiecīgais Komisijas lēmums”), detalizētāk izskaidrojot iemeslus, kādēļ tā atzina piešķirto atbalstu par nesaderīgu ar iekšējo tirgu, un liekot šo atbalstu atgūt⁵. Arī šoreiz *MB System* apstrīdēja lēmumu Vispārējā tiesā. Šī tiesa vispirms noraidīja *MB System* pieteikumu par pagaidu noregulējumu⁶ un vēlāk apstiprināja attiecīgo Komisijas lēmumu ar 2013. gada 3. jūlija spriedumu⁷.

9. Vācijas Federatīvajai Republikai attiecīgais Komisijas lēmums bija jāizpilda četru mēnešu laikā no paziņošanas dienas⁸. Šādā nolūkā *tbg*, rīkodamās Vācijas Federatīvās Republikas vārdā, 2007. gada 16. februārī iesniedza privāttiesību prasījumu, lai *MB System* izpildītu Komisijas pirmo lēmumu. Kad *MB System* atteicās maksāt, 2008. gada 10. aprīlī *tbg* cēla prasību *Landgericht Mühlhausen* (Mīlhauzenas apgabaltiesa) attiecīgā atbalsta atgūšanai (turpmāk tekstā – “valsts tiesvedība par atgūšanu”). Papildus Komisijas pirmajam lēmumam šī prasība bija pamatota ar LESD 108. panta 3. punkta pārkāpumu tādēļ, ka attiecīgais atbalsts netika paziņots. Saskaņā ar *Bürgerliches Gesetzbuch (BGB)* (Vācijas Civilkodekss) 134. pantu un Vācijas tiesu pastāvīgo judikatūru līgums, kas noslēgts,

3 — Komisijas 2007. gada 24. janvāra Lēmums par Vācijas valsts atbalstu C 38/2005 (ex NN 52/2004) par labu *Biria* grupai (OV 2007, L 183, 27. lpp.).

4 — 2010. gada 3. marta spriedums apvienotajās lietās T-102/07 un T-120/07 *Freistaat Sachsen u.c./Komisija*, Krājums, II-585. lpp.

5 — Komisijas 2010. gada 14. decembra lēmums par valsts atbalstu, ko Vācija piešķir *Biria Group* (OV 2011, L 195, 55. lpp.).

6 — 2011. gada 21. jūnija rīkojums lietā T-209/11 R *MB System/Komisija* [nepaziņots].

7 — 2013. gada 3. jūlija spriedums lietā T-209/11 *MB System/Komisija*.

8 — Skat. Lēmuma 2011/471 3. panta 2. punktu.

pārkāpjot LESD 108. pantu, nav spēkā. Tieši tādēļ, lai nodrošinātu attiecīgā atbalsta atgūšanu, *tbg* varēja atsaukties tikai uz LESD 108. panta 3. punkta pārkāpumu. Līdz ar to Komisijas pirmā lēmuma atcelšana tieši neietekmēja tiesvedību *Landgericht Mühlhausen*. Privāttiesību prasījums turpina pastāvēt, neraugoties uz to, vai pastāv galīgs Komisijas lēmums vai rīkojums vai nē.

10. Valsts tiesvedības par atgūšanu laikā tika pieņemti vairāki pagaidu nolēmumi un rīkojumi par pagaidu noregulējumu. 2008. gada 26. novembrī *Landgericht Mühlhausen* taisīja provizoriski izpildāmu aizmugurisku spriedumu pret *MB System*. Tomēr 2008. gada 19. decembrī *MB System* pārsūdzēja šo spriedumu. Pēc tam, kad *MB System* sniedza nodrošinājumu bankas garantijas formā, *Landgericht Mühlhausen* ar 2009. gada 9. janvāra rīkojumu apturēja *MB System* īpašuma apķīlāšanu. 2009. gada martā, ņemot vērā tajā laikā Vispārējā tiesā izskatīto lietu, valsts tiesa arī apturēja tiesvedību par atgūšanu. *Tbg* apstrīdēja arī šo nolēmumu vispirms *Oberlandesgericht Jena* (Jēnas Augstākā tiesa) un tad *Bundesgerichtshof* (Federācijas augstākā tiesa). Tā kā lieta saistībā ar Lēmumu 2007/492 pa to laiku jau tika izskatīta Vispārējā tiesā, *Bundesgerichtshof* 2010. gada 16. septembrī⁹ nosprieda, ka tai iesniegtā apelācijas sūdzība ir zaudējusi savu priekšmetu un ka pamatlietas izskatīšana ir jāatsāk.

11. Līdz ar to 2011. gada martā tika celta prasība *Amtsgericht Nordhausen* (Nordhauzenas apgabaltiesa) par *MB System* īpašuma piespiedu apķīlāšanu, reģistrējot kreditora ķīlas tiesības attiecīgajos federālās zemes reģistros. Pēc tam, kad ķīlas tiesību reģistrācijas fakts tika publicēts, 2011. gada 21. jūlijā *tbg* iesniedza pieteikumu par *MB System* īpašuma piespiedu pārdošanu. Šajā saistībā *Amtsgericht Nordhausen* pieprasīja sagatavot eksperta atzinumu par attiecīgo īpašumu tirgus vērtību. Tomēr 2011. gada 8. septembrī *MB System* iesniedza pretpasību pret tās īpašuma piespiedu pārdošanu. Prasība tika noraidīta kā nepamatota, ko *MB System* pārsūdzēja *Oberlandesgericht Jena*. Šī apelācijas sūdzība tika atsaukta 2012. gada maijā.

12. 2011. gada 30. martā valsts tiesvedība par atgūšanu *Landgericht Mühlhausen* tika apturēta otrreiz. *Tbg* bez panākumiem to pārsūdzēja *Oberlandesgericht Jena*. Visbeidzot apelācijas sūdzība par šo pēdējo nolēmumu tika pieņemta *Bundesgerichtshof*, kas atcēla nolēmumu par apturēšanu ar 2012. gada 13. septembra rīkojumu¹⁰.

13. *MB System* īpašumu bija paredzēts pārdot publiskā izsolē 2013. gada 10. aprīlī, tomēr tajā reizē netika iesniegts neviens piedāvājums.

III – Tiesvedība Tiesā un prasījumi

14. 2012. gada 20. novembra prasības pieteikumā Komisija lūdz Tiesu:

- atzīt, ka, noteiktajā termiņā neveicot pasākumus, kas vajadzīgi, lai izpildītu Komisijas 2010. gada 14. decembra Lēmumu 2011/471/ES par Vācijas valsts atbalstu par labu *Biria Group*, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi LESD 288. panta 4. punktā un 108. panta 2. punktā, atbilstoši efektivitātes principam, Regulas Nr. 659/1999 14. panta 3. punktā un Lēmuma 2011/471 2. un 3. pantā paredzētos pienākumus;
- piespriest Vācijas Federatīvajai Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

15. Vācijas Federatīvā Republika lūdz Tiesu:

- prasību noraidīt;

9 — 2010. gada 16. septembra nolēmums, III ZB/18/10.

10 — 2012. gada 13. septembra rīkojums, III ZB/3/12.

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

16. 2013. gada 4. decembra tiesas sēdē mutvārdu apsvērumus iesniedza gan Vācijas valdība, gan Komisija.

IV – Analīze

17. Savos apjomīgajos rakstveida apsvērumos un tiesas sēdē abi lietas dalībnieki izvirzīja vairākus argumentus savu attiecīgo prasījumu pamatošanai. Šos argumentus izklāstīšu sīkāk, analizējot to attiecīgo pamatotību.

18. Šajā stadijā pietiek norādīt, ka Komisija pārmet Vācijas valdībai, ka attiecīgajā Komisijas lēmumā noteiktajā termiņā nesaderīgais *Biria Group* piešķirtais atbalsts netika atmaksāts. Vācijas valdība savukārt noliedz, ka būtu pieļauts pārkāpums, un apgalvo, ka attiecīgais Komisijas lēmums tika izpildīts minētajā termiņā. Kā pakārtotu argumentu šī valdība izvirza, ka jebkāds kavējums faktiskajā atgūšanā bija saistīts ar to, ka attiecīgo Komisijas lēmumu pilnīgi nebija iespējams izpildīts.

19. Ņemot vērā minēto, ir jānorāda, ka lietas dalībnieki neapstrīd, ka: i) atbalsta saņēmējs nav atmaksājis nesaderīgo atbalstu attiecīgajā Komisijas lēmumā norādītajā termiņā; ii) atbalsts netika atgūts līdz 2013. gada 4. decembrim, kas ir datums, kurā notika tiesas sēde šajā tiesvedībā, un iii) atgūstamā atbalsta summa ir EUR 651 007, pieskaitot procentus.

20. Uzskatu, ka, lai taisītu spriedumu šajā lietā, Tiesai būs jāieņem nostāja par vairākiem tiesiskiem jautājumiem, kas saistīti ar dalībvalsts pienākuma izpildīt Komisijas lēmumus, kuros likts atgūt nesaderīgu atbalstu, nozīmi un sekām.

A – Kāda ir prasības atbilstoši LESD 108. panta 2. punktam piemērojamība?

21. Vispirms, manuprāt, būtu jāpieskaras šīs tiesvedības piemērojamības jautājumam. Gan rakstveida, gan mutvārdu apsvērumos lietas dalībnieki plaši apspriež, vai Vācijas iestādes varēja – un attiecīgajā gadījumā, vai tām bija pienākums, – izmantot savas administratīvās pilnvaras, lai atgūtu *Biria Group* nelikumīgi piešķirto atbalstu.

22. Būtībā Vācijas valdība apgalvo, ka Vācijas tiesību sistēmā forma, kādā ir ticis piešķirts atbalsts, nosaka tā atgūšanas procedūru (*actus contrarius* teorija). Līdz ar to ar privāttiesību līgumiem piešķirtais atbalsts (tāds, kā ticis piešķirts *Biria Group*) var tikt atgūts tikai privāttiesību tiesvedībā. Turpretī šāds atbalsts nevar tikt atgūts ar administratīvas procedūras palīdzību, jo Vācijas tiesībās nepastāv īpašs juridisks pamats, kas iestādēm piešķirtu pilnvaras atgūt nesaderīgu atbalstu ar administratīvu aktu.

23. Neizvirzot oficiālu prasījumu šajā saistībā, Komisija apstrīd Vācijas valdības izvirzīto argumentu. Komisija apgalvo, ka, ņemot vērā LESD 108. un 288. panta, kā arī Regulas Nr. 659/1999 14. panta tiešo iedarbību, Vācijas iestādēm bija pietiekams juridiskais pamats šim nolūkam. Komisija uzskata, ka šo viedokli apstiprina divi spriedumi, kurus pasludinājušas attiecīgi *Oberverwaltungsgericht Berlin-Brandenburg* (Berlīnes-Brandenburgas Augstākā administratīvā tiesa)¹¹ un *Verwaltungsgericht Trier* (Trīres Administratīvā tiesa)¹².

11 — 2005. gada 7. novembra spriedums, 8 S 93/05.

12 — 2013. gada 8. marta spriedums, 1 L 83/13. Pilnības labad ir jānorāda, ka Vācijas valdība apgalvo, ka visi šie spriedumi ir atsevišķi gadījumi, ko augstākās tiesas nav apstiprinājušas.

24. Attiecībā uz šiem argumentiem īsi ir jāpaskaidro atšķirība starp tiesvedību atbilstoši LESD 108. panta 2. punktam un tiesvedību, kas balstīta uz LESD 258. pantu.

25. LESD 108. panta 2. punktā ir skaidri noteikts, ka ar to pamatota tiesvedība ir izņēmums no LESD 258. un 259. panta noteikumiem. Faktiski Tiesa ir norādījusi, ka tiesvedība atbilstoši (šobrīd) LESD 108. panta 2. punktam ir tikai viens no prasības veidiem, lai panāktu, ka tiek atzīts, ka nav izpildīti Līgumā paredzētie pienākumi, kas konkrēti ir tikuši pielāgoti, lai risinātu konkrētas problēmas, ko valsts atbalsts rada konkurencei kopējā tirgū¹³.

26. Ir būtiski, ka pirmstiesas procedūras stadija, kas ir vajadzīgs solis parastā pārkāpuma tiesvedībā, nav vajadzīga prasības atbilstoši LESD 108. panta 2. punktam gadījumā. Saskaņā ar šo tiesību normu piekļuve Tiesai ir ātrāka un vienkāršāka¹⁴. Tas ir tādēļ, ka oficiāla viedokļu apmaiņa starp dalībvalsti un (attiecīgajā gadījumā) citiem ieinteresētajiem lietas dalībniekiem jau ir notikusi administratīvajā procesā, kura beigās tika pieņemts attiecīgais Komisijas lēmums¹⁵.

27. Līdz ar to Tiesa skaidri atzina, ka attiecīgās tiesvedības īpatnību dēļ dalībvalsts, pret kuru atbilstoši (šobrīd) LESD 108. panta 2. punktam tika celta prasība, rīcība ir jāizvērtē, ņemot vērā vienīgi pienākumus, kas šai dalībvalstij noteikti attiecīgajā Komisijas lēmumā¹⁶.

28. Šo iemeslu dēļ uzskatu, ka tiesvedība atbilstoši LESD 108. panta 2. punktam var attiekties tikai uz jautājumu par to, vai saistībā ar konkrēto Komisijas lēmumu attiecīgā dalībvalsts noteiktajā termiņā ir izpildījusi pienākumu atcelt vai grozīt nesaderīgo atbalstu. Tādējādi tieši Komisijas lēmumā tiek noteiktas tiesvedības atbilstoši LESD 108. panta 2. punktam galīgās robežas.

29. No minētā izriet, ka nevar celt citu prasību atbilstoši šim atkāpes procesuālajam noteikumam. Konkrēti, prasījumi, kuriem ir lielāka vispārpiemērojamība vai horizontāls raksturs, ir nepieņemami tiesvedībā atbilstoši LESD 108. panta 2. punktam. Piemēram, jautājums par to, vai šobrīd spēkā esošās Vācijas tiesību normas patiešām nav derīgas, lai nodrošinātu ātru un efektīvu nesaderīgā atbalsta atgūšanu noteiktos gadījumos (piemēram, kad atbalsts ir piešķirts ar privāttiesību līgumiem), vai arī Vācijas iestādes strukturāli vai sistēmiski pārkāpj valsts atbalsta noteikumus, ir jautājumi, kas – attiecīgajā gadījumā – var tikt izskatīti tikai standarta pārkāpuma tiesvedībā atbilstoši LESD 258. pantam.

30. Tas pārlicina, ka Tiesai nav jāinterpretē Vācijas tiesības, lai spriestu par to, vai Vācijas valsts iestādes ir vai tām būtu jābūt pilnvarotām pieņemt administratīvus aktus, lai atgūtu ar civiltiesību līgumiem piešķirtu nesaderīgu atbalstu. Tādēļ piedāvāju Tiesai neņemt vērā visus argumentus, kas attiecas uz šiem jautājumiem, un taisīt spriedumu tikai par to, vai ir tikuši neievēroti attiecīgajā Komisijas lēmumā paredzētie pienākumi.

B – Vai LESD 288. panta 4. punktā un 108. panta 2. punktā ir paredzēts pienākums attiecībā uz izmantojamajiem līdzekļiem vai pienākumu sasniegt rezultātu?

31. Pirmais būtiskais jautājums, kas ir ticis izvirzīts šajā lietā, ir par to, vai LESD 288. panta 4. punktā un 108. panta 2. punktā paredzētais pienākums atgūt nesaderīgu atbalstu ir pienākums attiecībā uz izmantojamajiem līdzekļiem vai sasniegt rezultātu.

13 — 1990. gada 14. februāra spriedums lietā C-301/87 Francija/Komisija, *Recueil*, I-307. lpp., 23. punkts.

14 — Tiesa pati raksturoja prasību atbilstoši (šobrīd) LESD 258. pantam kā “sarežģītāku tiesvedību” 1974. gada 2. jūlija spriedumā lietā 173/73 Itālija/Komisija, *Recueil*, 709. lpp., 9. punkts.

15 — Skat. ģenerāladvokāta A. Meirā [H. Mayras] secinājumus lietā 70/72 Komisija/Vācija, *Recueil*, 813. lpp., 835. punkts.

16 — 1988. gada 2. februāra spriedums lietā Komisija/Nīderlande, *Recueil*, 281. lpp., 7. un 8. punkts.

32. Vācijas valdība apgalvo, ka attiecīgajā Komisijas lēmumā noteiktajā četru mēnešu laikā valsts iestādes veica visus pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu attiecīgā atbalsta efektīvu atgūšanu. Vācijas valdība uzskata, ka galvenais apsvērumus atbilstoši Regulas Nr. 659/1999 14. pantam ir nevis tas, vai atgūšana ir faktiski panākta, bet vai ar veiktajiem pasākumiem *in abstracto* varēja nodrošināt izpildi.

33. Tāpat kā Komisija neredzu nekādu pamatojumu Vācijas valdības argumentiem nedz attiecīgo Savienības noteikumu tekstā, nedz Tiesas judikatūrā.

34. Pirmkārt, šķiet pietiekami skaidrs, ka no Regulas Nr. 659/1999 teksta izriet pienākums sasniegt rezultātu, nevis izmantot noteiktus līdzekļus. Komisijas lēmums netiktu “tūlītēji un efektīvi” izpildīts un atgūšana netiktu veikta “nekaņējoties”, kā noteikts minētajā tiesību aktā, ja pietiktu ar to, ka dalībvalsts tikai ievirza atgūšanas procesu, lai nodrošinātu, ka kādreiz nākotnē attiecīgā summa faktiski tiks atmaksāta.

35. Šādas interpretācijas pamatojums ir rodams arī Tiesas judikatūrā. Saskaņā ar iedibināto judikatūru dalībvalsts, kurai ir adresēts lēmums par atgūšanu, var brīvi izvēlēties no šā lēmuma izrietošo pienākumu izpildes līdzekļus atbilstoši iekšējiem noteikumiem¹⁷, ja izvēlētie pasākumi neietekmē negatīvi Savienības tiesību piemērojamību un efektivitāti¹⁸. Tas nozīmē, ka dalībvalsts veikto pasākumu rezultātā atmaksājamas summas ir faktiski jāatgūst¹⁹.

36. Ir būtiski, ka Tiesa jau skaidroja, ka atgūšana jāveic Komisijas saskaņā ar LESD 108. panta 1. punktu pieņemtajā lēmumā noteiktajā termiņā vai, ja tas ir piemērojams, vēlāk Komisijas noteiktajā termiņā. Pastāv princips, ka novēlota atgūšana, proti, atgūšana pēc Komisijas noteiktajiem termiņiem, neatbilst Līgumos noteiktajām prasībām²⁰.

37. Nesenajā spriedumā lietā Komisija/Slovākija Tiesa šo pašu iemeslu dēļ noraidīja līdzīgu argumentu tam, ko šajā tiesvedībā izvirzījusi Vācijas valdība²¹.

38. Līdz ar to uzskatu, ka LESD 288. panta 4. punktā un 108. panta 2. punktā ir uzlikts pienākums sasniegt rezultātu tai dalībvalstij, kurai ir adresēts lēmums par atgūšanu. Tādēļ dalībvalsts nav efektīvi izpildījusi Komisijas lēmumu, kamēr atbalsta saņēmējs nav pilnībā atmaksājis nesaderīgo atbalstu valstij.

39. Ir jāpiebilst, ka dalībvalsts, kas uzskata, ka Komisijas piešķirtais termiņš ir pārāk īss, vai kurai rodas grūtības atbalsta atgūšanā, drīkst lūgt Komisiju pagarināt termiņu vienu vai vairākas reizes. Šajā nolūkā valstij ir precīzi jāizskaidro sava lūguma iemesli un vajadzības gadījumā jāiesniedz pierādījumi savu apgalvojumu pamatojumam, lai Komisija varētu pieņemt lēmumu, pamatojoties uz pietiekamu informāciju²². Šādā gadījumā, ņemot vērā LES 4. panta 3. punktā paredzēto sadarbības pienākumu, Komisijai būtu pienākums izvērtēt dalībvalsts lūgumu, un iespēju robežās jāpalīdz šai dalībvalstij pārvarēt pastāvošās grūtības, piešķirot pieprasīto termiņa pagarinājumu, ja ir ievēroti attiecīgie nosacījumi²³.

17 — Skat. 2011. gada 20. oktobra spriedumu lietā C-549/09 Komisija/Francija, Krājums, I-155. lpp., 29. punkts, un 2013. gada 17. oktobra spriedumu lietā C-344/12 Komisija/Itālija, 40. punkts.

18 — Skat. 2002. gada 12. decembra spriedumu lietā C-209/00 Komisija/Vācija, *Recueil*, I-11695. lpp., 34. punkts, un 2010. gada 22. decembra spriedumu lietā C-507/08 Komisija/Slovākija, Krājums, I-13489. lpp., 51. punkts.

19 — Šajā ziņā skat. 2006. gada 1. jūnija spriedumu lietā C-207/05 Komisija/Itālija, 36. un 37. punkts, un 2011. gada 14. aprīļa spriedumu lietā C-331/09 Komisija/Polija, Krājums, I-2933. lpp., 54. un nākamie punkti.

20 — Šajā ziņā skat. 2008. gada 14. februāra spriedumu lietā C-419/06 Komisija/Grieķija, 38. un 61. punkts, un 2011. gada 13. oktobra spriedumu lietā C-454/09 Komisija/Itālija, 37. punkts.

21 — Spriedums lietā Komisija/Slovākija, minēts iepriekš, 47.–52. punkts.

22 — Skat. 2013. gada 17. oktobra spriedumu lietā C-263/12 Komisija/Grieķija, 30.–32. punkts.

23 — Šajā ziņā skat. 2008. gada 13. novembra spriedumu lietā C-214/07 Komisija/Francija, Krājums, I-8357. lpp., 45. punkts un tajā minētā judikatūra.

40. Ja dalībvalsts uzskata, ka, lai gan ir viedokļu apmaiņa ar Komisiju, šīs iestādes noteiktais galīgais termiņš joprojām nav saprātīgs un to objektīvi nav iespējams ievērot, tā šo termiņu var apstrīdēt Savienības tiesās.

41. Šajā ziņā ir jānorāda, ka saistībā ar tiesvedību atbilstoši LESD 108. panta 2. punktam Komisijas lēmumā, kurā likts atgūt atbalstu, noteiktais termiņš pilda to pašu funkciju kā atbilstoši LESD 258. pantam izdotajā argumentētajā atzinumā noteiktais termiņš²⁴. Manuprāt, tas nozīmē, ka Tiesas judikatūra par argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa saprātīgumu *mutatis mutandis* būtu jāpiemēro Komisijas lēmumiem, kas pieņemti atbilstoši LESD 108. pantam. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru par (šobrīd) LESD 258. pantu Komisijai ir jāpiešķir dalībvalstīm saprātīgs termiņš argumentēto atzinumu izpildei²⁵. Šāda laikposma tiesiskumu pārbauda Tiesa²⁶. Lai noteiktu, vai piešķirtais laikposms ir saprātīgs, Tiesai ir jāņem vērā visi konkrētā gadījuma apstākļi²⁷.

42. Līdz ar to no iepriekš minētā, manuprāt, izriet, ka Komisijas lēmumā noteiktais laikposms var tikt pagarināts vai pat attiecīgā dalībvalsts to var apstrīdēt tiesā. Tomēr pastāv princips, ka tieši šajā laikposmā vai vēlāk noteiktajā laikposmā faktiski ir jāveic atgūšana.

C – Vai valsts tiesvedības rezultātā atbalsta atgūšana var kļūt pilnīgi neiespējama?

43. Tā kā ir izdarīts starpsecinājums, ka atbalsts ir noteikti jāatgūst Komisijas noteiktajā laikposmā, un tā kā lietas dalībnieki piekrīt, ka attiecīgajā Komisijas lēmumā noteiktajā laikposmā atbalsts nav ticis atmaksāts, ir jāizvērtē, vai šāda neizpilde var būt pamatota.

44. Vācijas valdība apgalvo, ka tā nevar tikt atzīta par atbildīgu par kavējumu, kas esot radies tādēļ, ka atbalsta saņēmējs cēla iebildumus pret atgūšanu valsts tiesās. Tādējādi *Biria Group* vienkārši esot izmantojusi savas konstitucionālās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Turklāt šī valdība arī apgalvo, ka *thg* darija visu, lai attiecīgais Komisijas lēmums tiktu izpildīts, un tā nevar tikt kritizēta par Vācijas tiesu rīcību, kuras neesot pareizi piemērojušas Savienības noteikumus valsts atbalsta jomā, šādi aizkavēdamas atgūšanas procedūru.

45. Būtībā Vācijas valdības izvirzītie argumenti rada jautājumu, vai Komisijas lēmuma izpilde var kļūt pilnīgi neiespējama tādēļ, ka atbalsta saņēmējs ir izmantojis valsts tiesvedību.

46. Ņemot vērā iepriekš minēto, vispirms izvērtēšu jēdziena “pilnīga neiespējamība” kontūras un izskaidrošu apstākļus, kādos šāds aizstāvības arguments principā var būt pieņemams lietā, kas attiecas uz valsts atbalsta atgūšanu. Tad atgriezīšos pie šīs lietas īpatnībām.

1) Jēdziens “pilnīga neiespējamība”

47. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru vienīgais aizstāvības arguments, ko dalībvalsts var izmantot, iebilstot pret pārkāpuma tiesvedību, kuru ierosinājusi Komisija saskaņā ar (šobrīd) LESD 108. panta 2. punktu, ir tas, ka tai pilnīgi nebija iespējams izpildīt attiecīgo lēmumu²⁸.

24 — It īpaši skat. 2013. gada 24. janvāra spriedumu lietā C-529/09 Komisija/Spānija, 70. un 71. punkts.

25 — Kā dažus no daudziem skat. 2001. gada 13. decembra spriedumu lietā C-1/00 Komisija/Francija, *Recueil*, I-9989. lpp., 65. punkts, un 1999. gada 28. oktobra spriedumu lietā C-328/96 Komisija/Austrija, *Recueil*, I-7479. lpp., 51. punkts.

26 — It īpaši skat. 1981. gada 10. novembra spriedumu lietā 28/81 Komisija/Itālija, *Recueil*, 2577. lpp., 6. punkts.

27 — Skat. šo secinājumu 25. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

28 — Skat. 2002. gada 2. jūlija spriedumu lietā C-499/99 Komisija/Spānija, *Recueil*, I-6031. lpp., 21. punkts, un 2007. gada 18. oktobra spriedumu lietā C-441/06 Komisija/Francija, Krājums, I-8887. lpp., 27. punkts.

48. Ar jēdzienu “pilnīga neiespējamība”, uz kuru bieži attiecas franču valodas termins “*force majeure*”, parasti ir jāsaprot “ārkārtēji un neparedzami apstākļi, ko persona, kas uz tiem atsaucas, nevar kontrolēt, un kuru sekas, neskatoties uz pienācīgu rūpību, nav novēršamas”²⁹.

49. Jēdziena “pilnīga neiespējamība” galvenās sastāvdaļas tātad ir, pirmkārt, tāds notikums, ko persona, kura vēlas izmantot šo aizstāvības argumentu, nevar ietekmēt (objektīvs elements), un, otrkārt, saprātīgu pūļu pielikšana no šīs personas puses, lai novērstu attiecīgā notikuma sekas (subjektīvs elements)³⁰.

50. Manuprāt, aizstāvības arguments, kas ir pamatots ar pilnīgu neiespējamību tādā lietā kā šī, var tikt izmantots divos apstākļu kopumos.

51. Pirmais apstākļu kopums iekļauj *faktisku* neiespējamību: proti, ja faktisko atmaksājamās summas atgūšanu objektīvi un nenovēršami nevar panākt. Tas parasti ir gadījums, kad atbalsta saņēmējs ir sabiedrība, kura vairs nepastāv brīdī, kad Komisija pieņem savu lēmumu. Šādā situācijā nav tiesību subjekta, no kura var pieprasīt atmaksu; nav arī nekādu īpašumu vai naudas līdzekļu, ko varētu apķīlāt³¹. Tāds ir gadījums, ja neviena cita sabiedrība *de facto* vai *de jure* nav pārņēmusi likvidēto sabiedrību un līdz ar to turpina izmantot nesaderīgo atbalstu³².

52. Otrais apstākļu kopums iekļauj *juridisku* neiespējamību. Atbilstoši Regulas Nr. 659/1999 14. pantam “Komisija neprasa atbalsta atgūšanu, ja tas būtu pretrunā ar kādu [Savienības] tiesību vispārēju principu”³³.

53. Abos gadījumos neiespējamība var būt tikai *īslaicīga*, kas nozīmē, ka to var pārvarēt pēc noteikta laikposma, var būt arī *ilgstoša*, kas nozīmē, ka tā pastāvīgi traucēs izpildi.

54. Savienības tiesību vispārējais princips, uz kuru Vācijas valdība atsaucas šajā lietā, ir efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips.

55. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar iedibināto judikatūru, īstenojot Savienības tiesības, valsts tiesai ir jāievēro prasības par tādu tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas indivīdiem izriet no Savienības tiesībām un ir garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā³⁴. Manuprāt, tas it īpaši atbilst patiesībai, kad Savienības tiesību ieviešana negatīvi ietekmē indivīdu tiesisko stāvokli.

56. Tomēr, no otras puses, tāpat ir jānorāda, ka LES 3. panta 3. punktā ir noteikts, ka Eiropas Savienība izveido iekšējo tirgu, kurš saskaņā ar Lisabonas līguma pielikumā esošo 27. protokolu par iekšējo tirgu un konkurenci³⁵ ietver sistēmu, kas nodrošina, ka konkurence netiek kropļota.

29 — 2006. gada 5. oktobra spriedums lietā C-105/02 Komisija/Vācija, Krājums, I-9659. lpp., 89. punkts, un 2006. gada 5. oktobra spriedums lietā C-377/03 Komisija/Belģija, Krājums, I-9733. lpp., 95. punkts.

30 — Šajā ziņā skat. ģenerālvokātes J. Kokotes [J. Kokott] secinājumus lietā C-334/08 Komisija/Itālija, 2010. gada 8. jūlija spriedums, Krājums, I-6869. lpp., 21.–24. punkts.

31 — Skat. *inter alia* 2002. gada 2. jūlija spriedumu lietā C-499/99 Komisija/Spānija, *Recueil*, I-6031. lpp., 37. punkts, un 2008. gada 13. novembra spriedumu lietā C-214/07 Komisija/Francija, Krājums, I-8357. lpp., 64. punkts.

32 — Skat., piemēram, 2012. gada 11. decembra spriedumu lietā C-610/10 Komisija/Spānija, 106. punkts, un 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-277/00 Vācija/Komisija, Krājums, I-3925. lpp., 86. punkts. Skat. arī ģenerālvokāta V. van Gerven [W. van Gerven] secinājumus lietā C-305/89 Itālija/Komisija, 1991. gada 21. marta spriedums, *Recueil*, I-1603. lpp., 22. un 23. punkts.

33 — Tiesa šo principu jau noteica 1983. gada 21. septembra spriedumā apvienotajās lietās no 205/82 līdz 215/82 *Deutsche Milchkontor u.c.*, *Recueil*, 2633. lpp., 33. punkts, un 1997. gada 20. marta spriedumā lietā C-24/95 *Alcan Deutschland*, *Recueil*, I-1591. lpp., 25. punkts. Pilnības labad ir jāmin, ka Tiesa tajās lietās šo principu piemēroja šauri. Kritisku vērtējumu skat. Gambaro, E. un Papi Rossi, A., “Recovery of Unlawful and Incompatible Aid”, Santa Maria, A. (red.), *Competition and State Aid – An Analysis of the EC Practice*, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn: 2007, 183.–220. lpp.

34 — Skat., piemēram, 2013. gada 21. februāra spriedumu lietā C-472/11 *Banif Plus Bank*, 29. punkts, un 2009. gada 2. decembra spriedumu lietā C-89/08 P Komisija/Irija u.c., Krājums, I-11245. lpp., 50. un 54. punkts.

35 — OV 2010, C 83, 309. lpp.

57. LESD 107. un 108. pants pieder pie tādām konkurences normām, kuras LESD 3. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir minētas kā tādas, kas ir nepieciešamas minētā iekšējā tirgus darbībai. Šo noteikumu funkcija ir tieši novērst, ka konkurence tiek kroplota, aizskarot sabiedriskās intereses, individuālo uzņēmumu vai patērētāju intereses, tādējādi nodrošinot Eiropas Savienības labklājību³⁶.

58. Ir jāatzīst, ka pastāv zināma raksturīga spriedze starp atbalsta saņēmēju tiesībām apstrīdēt tiesā aktus, kas viņiem var būt nelabvēlīgi, un to konkurentu tiesībām uz tiesisku situāciju un pēc iespējas drīzāk atjaunotiem vienlīdzīgiem konkurences apstākļiem.

59. Tā kā abas šīs tiesības ir ļoti nozīmīgas Savienībai, kas ir balstīta uz tiesiskumu un viens no kuras stūrakmeņiem ir iekšējais tirgus, uzskatu, ka nevienas no tām nav ziedojamas beznosacījumu kārtā par labu otrajām.

60. Tādēļ neuzskatu, ka ir neiedomājami, ka ar vajadzību atbalsta saņēmējam nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā noteiktos apstākļos varētu pamatot atbalsta neatgūšanu, pamatojoties uz *juridisku* pilnīgu neiespējamību.

61. Līdz ar to rodas jautājums: ar kādiem nosacījumiem un cik ilgi dalībvalsts var likumīgi atsaukties uz valsts tiesvedības norisi kā pamatojumu neizpildei?

2) “Pilnīgas neiespējamības” prasības

62. Tas, ka valsts tiesā notiek tiesvedība, par pilnīgu neiespējamību var tikt uzskatīts tikai tad, ja ir izpildītas divas šo secinājumu 49. punktā minētās prasības.

63. Attiecībā uz pirmo prasību – ka persona, kas savā aizstāvībā izmanto šo argumentu, nedrīkst būt ietekmējusi notikumu, kas traucē atgūšanu, – šķiet, ka tas bieži var tikt izpildīts.

64. Ir acīmredzams, ka dalībvalstis nevar neko darīt, lai atturētu atbalsta saņēmēju no pretošanās atgūšanai saistībā ar tiesvedību, ko uzsākušas valsts iestādes, lai veiktu piespiedu atgūšanu. Tāpat, kad valsts pārvalde izdod administratīvu aktu, tā nevar aizliegt atbalsta saņēmējam celt apelācijas sūdzību par šiem aktiem. Tādējādi tiesvedība pret atgūšanas darbībām *a priori* nav izslēdzama.

65. Tas tā ir, ja vien pašas valsts iestādes nav atbildīgas par tiesvedībām valsts līmenī. Tās varēja būt rīkojušās nepietiekami precīzi: piemēram, tās varēja būt nepareizi aprēķinājušas maksājamos procentus vai pieļāvušas kādu citu kļūdu atgūšanas procedūrā.

66. Līdz ar to tiesvedības iespēja, šķiet, ir kaut kas tāds, ko vismaz pārsvarā gadījumu dalībvalsts iestādes nevar ietekmēt vai kontrolēt.

67. No otrās puses, otro pilnīgas neiespējamības prasību, manuprāt, ir grūtāk izpildīt.

68. Dalībvalstij, kas izvirza argumentu par pilnīgu neiespējamību, ir jāpierāda, ka tās iestādes ir pielikušas visas saprātīgās pūles, lai novērstu vai mazinātu attiecīgā notikuma sekas. Tiesa skaidri atzina, ka šis aizstāvības arguments nav piemērojams situācijās, kurās objektīvi rūpīga un uzmanīga persona būtu varējusi veikt vajadzīgos pasākumus, lai novērstu neparedzētā notikuma negatīvās sekas³⁷.

36 — Šajā ziņā skat. 2002. gada 22. oktobra spriedumu lietā C-94/00 *Roquette Frères*, *Recueil*, I-9011. lpp., 42. punkts, un 2011. gada 17. februāra spriedumu lietā C-52/09 *TeliaSonera Sverige*, Krājums, I-527. lpp., 20.–22. punkts.

37 — Pēc analogijas skat. 2005. gada 18. janvāra rīkojumu lietā C-325/03 P *Zuazaga Meabe/ITSB*, Krājums, I-403. lpp., 25. punkts, un 1984. gada 12. jūlija spriedumu lietā 209/83 *Ferriera Valsabbia*/Komisija, *Recueil*, 3089. lpp., 22. punkts.

69. Šajā ziņā uzskatu, ka rūpības un uzmanīguma pakāpe, kas ir jāpierāda dalībvalstij, vispārīgi var tikt uzskatīta par iespējamības, ka neparedzēts notikums var notikt, funkciju: jo vairāk ir iespējams, ka notikums notiks, jo būtiskākas ir *ex ante* pūles, kas bija jāpieliek valsts pārvaldei.

70. Attiecībā uz valsts atbalsta atgūšanu uzskatu, ka ir acīmredzams, ka dalībvalstu iestādēm būtu jāreķinās, ka daži atbalsta saņēmēji var pretoties atgūšanai, ceļot prasību tiesā. Līdz ar to, tā kā tiesvedības notikšana nav negaidīta, dalībvalstij būtu jāpierāda attiecīgi augsts rūpības un uzmanīguma līmenis³⁸.

71. Par šo rūpību un uzmanīgumu vispirms būtu jāliecina tādas procedūras izvēlei no visiem pieejamajiem līdzekļiem, kas ir jāievēro, lai nodrošinātu atgūšanu konkrētajā gadījumā. Lai arī administratīvajām iestādēm šajā ziņā ir noteikta novērtējuma brīvība, tā nav neierobežota.

72. Iestādēm ir pienākums, manuprāt, izvēlēties procedūru, kas uzreiz šķiet piemērota, lai nodrošinātu attiecīgā Komisijas lēmuma pienācīgu un efektīvu izpildi, pat ja atbalsta saņēmējs pretojas.

73. Nevar izslēgt, ka dažreiz tas var būt saistīts ar administratīvu līdzekļu piemērošanu. Faktiski var būt apstākļi – lai arī cik lielā mērā tie ir izņēmuma apstākļi –, kuros valsts iestādēm ir jāiejaucas, lai nodrošinātu pienācīgu Savienības atbalsta noteikumu izpildi. Piemēram, kas notiek, ja tiesību subjekts, kas piešķīris atbalstu ar privāttiesību līgumu, ir nonācis likvidācijas procesā un tam nav tiesību pārņēmeja? Vai tas nozīmētu, ka daži nesaderīgi atbalsti nekad nebūs atgūstami, jo vairs nepastāv tiesību subjekts, kas būtu pilnvarots rīkoties civillietu tiesās vai komercietīsās, kurām ir jurisdikcija?

74. Ir acīmredzams, ka tā nebūtu pārlicinoša Savienības noteikumu interpretācija. Tiesa ir vienmēr noraidījusi dalībvalstu argumentus par to, ka valsts tiesībās nav piemērota juridiskā pamata pienācīgai nesaderīga atbalsta atgūšanai³⁹. Proti, ja dalībvalsts iekšējā tiesību sistēmā nav vajadzīgo mehānismu no Savienības tiesībām izrietošo pienākumu izpildei, dalībvalstij tie ir jāievieš tādēļ, ka tām ir saistoši atbilstoši LESD 288. pantam pieņemtie lēmumi⁴⁰. Līdzīgi Tiesa vienmēr ir nospriedusi, ka valsts tiesām nav jāpiemēro valsts tiesību normas, kas var traucēt efektīvu atgūšanu⁴¹. Tāpat Tiesa nekad nav piekritusi, ka ar to vien, ka valsts tiesvedības ir sarežģītas un laikietilpīgas, varētu pietikt, lai pamatotu Komisijas lēmuma novēlotu izpildi⁴².

75. Papildus atbalsta atgūšanai piemērotas procedūras izvēlei administratīvajām iestādēm ir pienākums pierādīt, ka tās ir rīkojušās rūpīgi un uzmanīgi atgūšanas procesa norises laikā.

76. Tas nozīmē, piemēram, ka iestādēm, ja tās saskaras ar iebildumiem vai kavējumiem tiesvedību dēļ, būtu jāapsver paātrinātas procedūras vai pagaidu noregulējuma procedūras izmantošana. Šajā saistībā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru valsts tiesai, izskatot ar Savienības tiesībām saistītu strīdu, ir jābūt iespējai noteikt pagaidu pasākumus, lai garantētu pilnīgu efektivitāti tiesas spriedumam, kas jātaisa par to, vai pastāv atbilstoši Savienības tiesībām pieprasītās tiesības⁴³.

38 — Šajā ziņā skat. 2010. gada 4. marta spriedumu lietā C-297/08 Komisija/Itālija, Krājums, I-1749. lpp., 80.–86. punkts.

39 — Skat., piemēram, 1991. gada 21. marta spriedumu lietā C-303/88 Itālija/Komisija, *Recueil*, I-1433. lpp., 56. un 60. punkts.

40 — Šajā ziņā skat. ģenerālvokātes E. Šarpstones [*E. Sharpston*] secinājumus lietā C-214/07 Komisija/Francija, 76. punkts.

41 — Šajā ziņā skat., piemēram, 2006. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-232/05 Komisija/Francija, Krājums, I-10071. lpp., 53. punkts.

42 — Skat., piemēram, 2013. gada 10. oktobra spriedumu lietā C-353/12 Komisija/Itālija, 41. punkts.

43 — Skat. 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-432/05 *Unibet*, Krājums, I-2271. lpp., 75. punkts, un 1990. gada 19. jūnija spriedumu lietā C-213/89 *Factortame u.c.*, *Recueil*, I-2433. lpp., 23. punkts.

77. Tāpat tas nozīmē, ka iestādēm var būt jārikojas, izmantojot citas procedūras, nevis sākotnēji atgūšanai izvēlētās, ja sākotnējā izrādās neiespējama, neefektīva vai pārāk ilgstoša⁴⁴. Kā pārliecinoši noteikusi ģenerālvokāte E. Šarpstone, aizstāvības arguments par pilnīgu neiespējamību ir saistīts ar sasniedzamo *rezultātu*: nelikumīga atbalsta atgūšanu. Ja to varētu izmantot attiecībā uz *veidu*, kādā atgūšana tika īstenota, tad dalībvalstij būtu pārāk vienkārši izvēlēties tādu nelikumīga atbalsta atgūšanas procesu, kas izrādījies neiespējams, un tad apgalvot, ka tā ir atbrīvota no pienākuma atgūt atbalstu⁴⁵.

78. Nobeigumā attiecībā uz šo aspektu ir jānorāda, ka jautājums par to, vai dalībvalsts iestādes konkrētajā lietā ir izpildījušas prasību par rūpību un uzmanīgumu, ir jāizvērtē Tiesai katrā atsevišķajā gadījumā. Visbeidzot šajā saistībā tik tikko nepieciešams norādīt, ka pienākums pierādīt, kas ir izpildītas prasības pilnīgas neiespējamības gadījuma konstatēšanai, ir dalībvalstij, kas izvirza šo aizstāvības argumentu⁴⁶.

3) Piemērojamība laikā

79. Izskaidrojot apstākļus, kādos dalībvalsts var likumīgi atsaukties uz pilnīgu neiespējamību, uzskatu, ka uzmanība būtu jāpievērš kādam papildu aspektam. Tas ir saistīts ar laikposmu, kurā šādu aizstāvības argumentu var izmantot.

80. Šķiet, ka atbilstoši efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principam valsts tiesām ir jāspēj piešķirt atbalsta saņēmējam saprātīgu laikposmu, kurā iesniegt savu aizstāvību. Turklāt šīm tiesām būtu jāpiešķir arī sev laiks, kas ir vajadzīgs, lai pienācīgi izpildītu savas tiesas funkcijas.

81. Tomēr nav reāli uzskatāms, ka valsts tiesas vienmēr varēs taisīt galīgu spriedumu šādās lietās attiecīgajos Komisijas lēmumos noteiktajā termiņā (parasti – četri mēneši). Tiesvedību vidējais ilgums var atšķirties atkarībā no vairākiem dažādiem faktoriem.

82. Tomēr vienlaikus uzskatu, ka būtu jāsauglabā Komisijas lēmumu *effet utile*. Atbalsta saņēmēju izmantotās kavēšanas stratēģijas vai valsts administrāciju vai valsts tiesu bezdarbība vai bezrūpība nedrīkstētu gūt pārsvaru pār ar nesaderīgu atbalstu negatīvi ietekmēto uzņēmumu legītimajām tiesībām uz to, lai izkropļotā konkurence tiktu pārtraukta vienreiz un uz visiem laikiem.

83. Nav viegli rast līdzsvaru starp abām šīm konkurējošām interesēm.

84. Šādos apstākļos ir jāatgādina, ka Tiesa vairākos spriedumos ir skaidri atzinusi, ka arguments, kas pamatots ar pilnīgu neiespējamību, var tikt pieņemts tikai attiecībā uz laiku, kas “administrācijai, kura ievēro normālu rūpības līmeni, nepieciešams, lai izbeigtu no tās gribas neatkarīgo [neparedzamo notikumu]”⁴⁷. Šie apsvērumi, manuprāt, *mutatis mutandis* ir piemērojami valsts tiesu darbībām. Tāpat uzskatu, ka kavējums nesaderīga atbalsta atgūšanā tādēļ, ka notiek valsts tiesvedība, var būt attaisnots tikai īslaicīgi: proti, ja šis papildu laikposms atbilst minimālajam laikam, kas tiesai vajadzīgs, lai īstenotu saprātīgu rūpības līmeni, taisot spriedumu tās izskatāmajā lietā.

44 — Skat., piemēram, 2008. gada 13. novembra spriedumu lietā C-214/07 Komisija/Francija, 56. punkts.

45 — Skat. ģenerālvokātes E. Šarpstones secinājumus lietā C-214/07 Komisija/Francija, minēti iepriekš, 44. punkts.

46 — Kā vienu no daudzajiem skat. spriedumu lietā Komisija/Slovākija, minēts iepriekš, 61.–64. punkts.

47 — 2010. gada 4. marta spriedums lietā C-297/08 Komisija/Itālija, 48. punkts un tajā minētā judikatūra. Skat. arī ģenerālvokāta F. Dž. Džeikobsa [F. G. Jacobs] secinājumus lietā C-236/99 Komisija/Belģija, 2000. gada 6. jūlija spriedums, *Recueil*, I-5657. lpp., 20. un 25. punkts.

85. Šajā saistībā tik tikko vērts norādīt, ka kavējums, kas radies tādēļ, ka šīs tiesas nav pareizi piemērojušas atbilstošos Savienības noteikumus, nav attaisnojams⁴⁸. Rūpīga tiesa faktiski piemērotu šos noteikumus, pamatojoties uz pastāvīgo judikatūru, un šaubu gadījumā būtu uzdevusi Tiesai jautājumus par interpretāciju vai spēkā esamību atbilstoši prejudiciālā nolēmuma procesam.

86. Tādējādi ir jāatzīst, ka *a priori* nav iespējams noteikt papildu laikposma ilgumu, kas būtu atzīstams par pieņemamu visos apstākļos, vai precīzus un pietiekami konkrētus kritērijus, lai Tiesa katrā lietā varētu aprēķināt piemērotu periodu. Tas, vai kavējums ir attaisnojams, ir nosakāms tikai katrā atsevišķajā gadījumā.

87. Tomēr šķiet, ka šajā ziņā atkarībā no tā, kādu prasību valsts tiesās ceļ atbalsta saņēmējs, var nošķirt divas galvenās situācijas.

88. No vienas puses, uzņēmums var tieši vai netieši apstrīdēt Komisijas lēmuma, kas jāizpilda valsts iestādēm, tiesiskumu. No otras puses, tas var vienkārši apstrīdēt atgūšanas pasākumus, neapstrīdot Komisijas lēmuma tiesiskumu. Turpinājumā izvērtēšu katru no šīm divām situācijām.

a) Komisijas lēmuma tiesiskuma apstrīdēšana

89. Ir jāatgādina, ka uz Komisijas lēmumiem ir attiecināma tiesiskuma prezumpcija un tādēļ tie rada tiesiskās sekas līdz brīdim, kad, pamatojoties uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu vai iebildumiem par prettiesiskumu, tie tiek atsaukti, atcelti vai atzīti par spēkā neesošiem⁴⁹. Spriedumus, ar kuriem Komisijas lēmumi tiek atzīti par nelikumīgiem, vai pasludināt tikai Savienības tiesas. Valsts tiesām, kurām rodas šaubas šajā ziņā, ir jāiesniedz Tiesai lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu⁵⁰. Turklāt tas vien, ka lēmums tiek apstrīdēts Savienības tiesās, pats par sevi neļauj valsts tiesām apturēt tā spēkā esamību. Principā par šādu apturēšanu lietas dalībniekiem, kuriem uz to ir tiesības, būtu jāceļ Savienības tiesās prasība atbilstoši LESD 278. un 279. pantam.

90. Tomēr izņēmuma kārtā Komisijas lēmuma izpildes apturēšanu var lūgt arī valsts tiesās. Tiesa vairākkārt ir atzinusi, ka valsts tiesas drīkst noteikt apturēšanas pasākumus attiecībā uz Savienības aktiem tikai tad, ja ir ievēroti judikatūrā *Zuckerfabrik*⁵¹ noteiktie principi, proti: i) ja valsts tiesai ir nopietnas šaubas par Savienības tiesību akta spēkā esamību un gadījumā ja Tiesai vēl nav uzdots jautājums par apstrīdētā tiesību akta spēkā esamību, valsts tiesai šāds jautājums pašai jāuzdod Tiesai; ii) ja jautājums ir steidzams tādā ziņā, ka, lai novērstu, ka lietas dalībniekam, kurš tos lūdz, tiek nodarīts būtisks un neatgriezenisks kaitējums, ir vajadzīgi pagaidu pasākumi; iii) ja valsts tiesa pienācīgi ņem vērā Eiropas Savienības intereses un iv) ja, izvērtējot visus šos apstākļus, valsts tiesa ievēro jebkādus Savienības tiesu nolēmumus par Savienības pasākuma likumību vai pagaidu noregulējuma piemērošanu, kura mērķis ir Eiropas Savienības līmenī noteikt līdzīgus pagaidu pasākumus.

48 — Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru dalībvalsts nav atbrīvota no atbildības, ja par tās no Savienības tiesībām izrietošo pienākumu neizpildi pilnībā vai daļēji ir vainojamas valsts tiesas, kas ir pieļāvušas kļūdas atbilstošo Savienības noteikumu interpretācijā vai piemērošanā. It īpaši skat. 2011. gada 8. marta atzinumu 1/09, Krājums, I-1137. lpp., 87. punkts, un 2009. gada 12. novembra spriedumu lietā C-154/08 Komisija/Spānija. Tāpat šis jautājums tika atspoguļots vairākos nesenos Tiesas spriedumos par valsts atbalstu kontroli. It īpaši skat. 2011. gada 6. oktobra spriedumu lietā C-302/09 Komisija/Itālija; 2010. gada 22. decembra spriedumu lietā C-304/09 Komisija/Itālija, Krājums, I-13903. lpp.; un 2012. gada 29. marta spriedumu lietā C-243/10 Komisija/Itālija.

49 — Skat. 2004. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-475/01 Komisija/Griekija, Krājums, I-8923. lpp., 18. punkts un tajā minētā judikatūra.

50 — 1987. gada 22. oktobra spriedums lietā 314/85 *Foto-Frost*, *Recueil*, 4199. lpp., 9.–18. punkts, un 2006. gada 10. janvāra spriedums lietā C-344/04 *IATA* un *ELFAA*, Krājums, I-403. lpp., 27.–32. punkts.

51 — 1991. gada 21. februāra spriedums apvienotajās lietās C-143/88 un C-92/89 *Zuckerfabrik Süderdithmarschen* un *Zuckerfabrik Soest*, *Recueil*, I-415. lpp., un 1995. gada 9. novembra spriedums lietā C-465/93 *Atlanta Fruchthandels-gesellschaft* u.c. (I), *Recueil*, I-3761. lpp.

91. Ir svarīgi, ka Tiesa arī ir skaidrojusi, ka saistībā ar tiesvedībām valsts atbalsta jomā *Zuckerfabrik* judikatūrā paredzētās prasības ir piemērojamas arī prasībām par to tiesvedību apturēšanu, kurās ir apstrīdēts nelikumīga atbalsta valsts atgūšanas pasākums⁵². Proti, atgūšanas pasākumu apstrīdēšana, pamatojoties uz to, ka ar tiem tiek īstenots spēkā neesošs Komisijas lēmums, ir līdzvērtīga tiešai šā lēmuma apstrīdēšanai.

92. Tādējādi, ja ir izpildītas iepriekš minētās prasības, valsts iestādēm ir acīmredzami pienākums ievērot jebkādu pagaidu pasākumus, ko noteikusi valsts tiesa, un attiecīgi tām varētu būt *juridiski* neiespējams veikt atgūšanu.

93. Tomēr šāda neiespējamības situācija ilgst tikai līdz brīdim, kad Savienības tiesas ir pasludinājušas spriedumu to izskatāmajās lietās. Proti, ja Savienības tiesas apstiprina Komisijas lēmuma tiesiskumu, valsts tiesām no šāda sprieduma ir jāizdara attiecīgie secinājumi. Lēmumi, ko Komisija ir pieņēmusi atbilstoši (šobrīd) LESD 108. pantam un kas ir kļuvuši galīgi atbalsta saņēmējam, valsts tiesām ir saistoši⁵³. Šīm tiesām saskaņā ar Regulas Nr. 659/1999 14. panta 3. punktu ir jānodrošina, lai lēmums, kurā likts atgūt nelikumīgu atbalstu, ir pilnīgi efektīvs un lai tiktu sasniegts ar šajā lēmumā noteikto mērķi saderīgs iznākums⁵⁴.

94. Tas pats attiecas uz jebkuru lēmumu, ko pieņēmusi Savienības iestāde un ko tās adresāti nav apstrīdējuši LESD 263. pantā paredzētajos termiņos. Tiesa faktiski ir nospriedusi, ka valsts atbalsta saņēmējs, kuram neapšaubāmi bija iespēja apstrīdēt Komisijas lēmumu Savienības tiesās, bet kurš ļāva beigties obligāti ievērojamam termiņam, nevar apstrīdēt šā lēmuma tiesiskumu valsts tiesās, ceļot prasību, lai apstrīdētu valsts iestāžu veiktos pasākumus šā lēmuma izpildei⁵⁵.

95. Pamatojoties uz iepriekš minēto, ir jāsecina, ka, ja atbalsta saņēmējs valsts tiesās tieši vai netieši apstrīd Komisijas lēmuma par atgūšanu tiesiskumu, kavējums atgūšanas procesā ir pieņemams tikai tad, ja tas atbilst minimālajam laikam, kas rūpīgai tiesai ir vajadzīgs, lai pārbaudītu, vai ir izpildītas *Zuckerfabrik* judikatūras prasības. Ja tas tā ir, aizstāvība, kas balstīta uz pilnīgu neiespējamību, var tikt pieņemta, un tādējādi ar to var attaisnot kavējumu, bet tikai tik ilgi, kamēr šīs prasības turpina būt izpildītas. Ja tas tā nav, manuprāt, nekāds papildu kavējums nav pieņemams.

b) Komisijas lēmuma tiesiskuma neapstrīdēšana

96. No otras puses, var būt gadījumi, kad atbalsta saņēmējs tieši vai netieši neapstrīd Komisijas lēmuma tiesiskumu. Tas var notikt dažādos apstākļos.

97. Pirmkārt, šāda situācija var rasties, kad Komisija pieņem lēmumu par atbalsta shēmu un nenorāda visus atbalsta saņēmējus vai nenosaka atbalsta apmēru. Šādos apstākļos uzņēmums, kam piemēro atgūšanas pasākumus, valsts tiesās var apgalvot, ka tas neatbilst atbalsta saņēmēja identificēšanas kritērijam vai ka, piemērojot Komisijas noteiktos kritērijus, atmaksājamā atbalsta summa viņa gadījumā ir nulle vai zemāka par valsts pieprasīto. Otrkārt, var būt arī gadījums, ka atbalsta saņēmējs apstrīd tikai atmaksājamā atbalsta procentu aprēķinu. Visbeidzot, uzņēmums var apstrīdēt tikai atgūšanas *quomodo*. Tā kā uz šo aspektu principā attiecas procesuālās autonomijas princips, ir iespējams, ka atbalsta saņēmējs var iebilst tikai pret veidu, kādā Komisijas lēmums tiek izpildīts valsts līmenī.

52 — 2010. gada 22. decembra spriedums lietā C-304/09 Komisija/Itālija, Krājums, I-13903. lpp., 47. punkts.

53 — 1994. gada 9. marta spriedums lietā C-188/92 *TWD Textilwerke Deggendorf*, Krājums, I-833. lpp., 26. punkts.

54 — 2010. gada 20. maija spriedums lietā C-210/09 *Scott un Kimberly Clark*, Krājums, I-4613. lpp., 29. punkts.

55 — Skat. *inter alia* spriedumu lietā *TWD Textilwerke Deggendorf*, minēts iepriekš, 13., 17. un 20. punkts, un 2002. gada 22. oktobra spriedumu lietā C-241/01 *National Farmers' Union, Recueil*, I-9079. lpp., 34. un 35. punkts.

98. Ņemot vērā visus šos faktorus, nevar izslēgt, ka var būt gadījumi, kādos pat rūpīgai tiesai var būt vajadzīgi vairāk nekā četri mēneši, lai izšķirtu strīdu.

99. Tomēr uzskatu, ka saskaņā ar lojālas sadarbības principu valsts tiesas nevar izskatīt prasības, ko cēluši atbalsta saņēmēji, neņemot vērā Eiropas Savienības intereses novērst pastāvošo izkropļoto konkurenci⁵⁶.

100. Faktiski uzskatu, ka iepriekš norādītais apsvēruma par vajadzību līdzsvarot atbalsta saņēmēju tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un to konkurentu tiesības novērst jebkādas izkropļojumus konkurencē, kas radušies nelikumīga atbalsta dēļ, tāpat ir attiecināms uz valsts tiesām.

101. Proti, Tiesa ir atzinusi, ka valsts tiesām arī ir noteikti pienākumi pret indivīdiem, kuru intereses var būt aizskartas, piešķirot nelikumīgu atbalstu⁵⁷. Konkrētāk, Tiesa vairākos nesenos spriedumos ir norādījusi, ka viens no valsts tiesu uzdevumiem valsts atbalsta kontroles jomā tieši ir noteikt piemērotus pasākumus, lai novērstu nelikumīga atbalsta īstenošanas sekas tā, lai atbalsts neturpinātu būt atbalsta saņēmēja brīvā rīcībā laikposmā līdz brīdim, kad Komisija pieņem lēmumu⁵⁸.

102. Manuprāt, Tiesas atzinumi ir vēl pārliecinošāki, ja runa ir par galīgu Komisijas lēmumu.

103. Lai arī šos apsvērumus Tiesa izklāstīja lietās, kas attiecās uz valsts tiesvedībām, ko bija uzsākuši uzņēmumi, kuriem, kā apgalvots, ticis nodarīts kaitējums, piešķirot nelikumīgu atbalstu, nav iemesla, lai tie nebūtu piemērojami arī saistībā ar prasībām, ko cēluši atbalsta saņēmēji, lai apturētu vai aizkavētu šādu atbalstu atgūšanu.

104. Pamatojoties uz minēto, uzskatu, ka, ja valsts tiesā notiek tiesvedība, kas tās ilguma dēļ var aizkavēt Komisijas lēmuma izpildi, tādējādi pagarinot konkurences izkropļojuma iekšējā tirgū laiku, šai tiesai būtu pienācīgi jāņem vērā to indivīdu intereses, kuriem joprojām var būt nodarīts kaitējums šāda kavējuma dēļ. Konkrētāk, rūpīga tiesa, manuprāt, būtu izvērtējusi, vai, nosakot pagaidu pasākumus, ir iespējams nodrošināt vismaz daļēju vai īslaicīgu izpildi.

105. Saglabājot Eiropas Savienības intereses kopumā, tas ļautu valsts tiesai gūt visu nepieciešamo laiku, lai izšķirtu strīdu.

106. Kā minēts iepriekš, lūgums šajā saistībā, manuprāt, acīmredzami ir jāiesniedz valsts iestādei, kas ir valsts tiesvedības dalībniece⁵⁹. Tomēr uzskatu, ka attiecīgajā gadījumā valsts tiesu jurisdikcijā ir arī *ex officio* izvērtēt šādu iespēju.

107. Tieši, ņemot vērā šos principus, pēc būtības izvērtēšu Vācijas valdības izvirzīto pamatu par pilnīgu neiespējamību.

4) Pamata vērtējums

108. Uzreiz ir jāsaka, ka mani nepārliecināja Komisijas argumenti par rūpības trūkumu, Vācijas iestādēm 2007. gadā izvēloties, kā atgūt attiecīgo atbalstu. Manuprāt, lietas materiālos nav nevienas norādes par to, ka izvēlēta procedūra *a priori* bija nepiemērota šā mērķa sasniegšanai vai ka, pieņemot administratīvu aktu, atgūšana noteikti tiktu panākta ātrāk.

56 — Pēc analogijas skat. spriedumu lietā *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft* u.c. (I), minēts iepriekš, 28., 29. un 42.–45. punkts.

57 — It īpaši skat. 1991. gada 21. novembra spriedumu lietā *C-354/90 Fédération Nationale du Commerce Extérieur des Produits Alimentaires un Syndicat National des Négociants et Transformateurs de Saumon* ("FNCE"), *Recueil*, I-5505. lpp., 11. un 12. punkts, un 1996. gada 11. jūlija spriedumu lietā *C-39/94 SFEI* u.c., *Recueil*, I-3547. lpp., 39. un 40. punkts.

58 — Skat. 2013. gada 21. novembra spriedumu lietā *C-284/12 Deutsche Lufthansa*, 31. punkts un tajā minētā judikatūra.

59 — Skat. šo secinājumu 76. punktu.

109. Tomēr uzskatu, ka šīs lietas apstākļos Vācijas iestādēm var pārnest, ka tās nav ievērojušas zināmu rūpību un precizitāti turpmākajā procesā.

110. Pirmkārt, kā minēts iepriekš, netiek apstrīdēts, ka *Biria Group* piešķirtais nesaderīgais atbalsts nav ticis atmaksāts līdz tiesas sēdes dienai, kas notika apmēram divarpus gadus pēc attiecīgajā Komisijas lēmumā noteiktā laikposma beigām.

111. Tas, ka tik daudz laika ir pagājis pēc minētā laikposma beigām un ka atbalsts nav ticis atgūts, pats par sevi norāda, ka Vācijas iestādes varētu nebūt izdarījušas visu iespējamo, lai pēc iespējas ātrāk izpildītu attiecīgo Komisijas lēmumu⁶⁰.

112. Var pieņemt, ka, ciktāl atgūšana bija saistīta ar īpašuma piespiedu pārdošanu, dabiski bija nepieciešams noteikts papildu laiks, lai valsts iestādes varētu pabeigt visas vajadzīgās procedūras. Līdzīgi var piekrist, ka par to, ka pirmajā izsolē netika iesniegts neviens piedāvājums, nevar vainot Vācijas iestādes.

113. Tomēr ir skaidrs, ka izsolei bija jānotiek daudz agrāk, nevis vairāk kā divus gadus pēc attiecīgā Komisijas lēmuma pieņemšanas. Ja piespiedu pārdošanas procedūra būtu virzījusies ātrāk, Vācijas iestādes būtu varējušas ātri pieprasīt uzņēmuma likvidāciju brīdī, kad nebija atrodams piemērots piedāvājuma iesniedzējs⁶¹. Tādējādi varētu novērst atbalsta saņēmēja finansiālā stāvokļa turpmāku pasliktināšanos.

114. Otrkārt, ir jānorāda, ka Vācijas iestādes nekad nav lūgušas, lai Komisija pagarinātu termiņu, kas noteikts attiecīgajā Komisijas lēmumā. Tās tikai informējušas Komisiju par atgūšanas procesa *statusu* un par grūtībām, kas tām šajā saistībā esot radušās. Turklāt, ņemot vērā minēto, ir būtiski, ka iestādes nav arī piedāvājušas Komisijai nekādas alternatīvas, lai mēģinātu pārvarēt šīs grūtības un tādējādi spētu izpildīt lēmumu ātrāk⁶².

115. Treškārt, Vācijas valdība atzīst, ka, lai gan bija iespējams, valsts iestādes nekad nav pieprasījušas *pagaidu pasākumus*, kurus veicot, nesaderīgais atbalsts būtu varējis tikt novirzīts no saņēmēja līdzekļiem uz atlikušo valsts tiesvedības laiku.

116. Šajā ziņā Vācijas valdība apgalvo, ka tas nebija vajadzīgs, jo *tbg* jau tika piešķirtas pagaidu pilnvaras izpildīt atgūšanu atbilstoši aizmuguriskajam spriedumam, ko 2008. gada 26. novembrī pasludināja *Landgericht Mühlhausen*. Tomēr, kā pareizi norādījusi Komisija, šīs pilnvaras varēja tikt apturētas, sniedzot nodrošinājumu. Tieši tā arī notika, jo *Landgericht Mühlhausen* faktiski apturēja aizmuguriska sprieduma sekas, šim nolūkam atļaujot *Biria Group* sniegt nodrošinājumu personiska rakstura garantijas formā.

60 — Šajā ziņā skat. 2013. gada 12. decembra spriedumu lietā C-411/12 Komisija/Itālija, 35. punkts, un 2011. gada 14. jūlija spriedumu lietā C-303/09 Komisija/Itālija, 32. punkts.

61 — Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru viens no pieņemamiem veidiem, kā veikt atgūšanu, ir reģistrēt uzņēmuma, attiecībā uz kuru ir uzsākts likvidācijas process, prasījumu sarakstā tādu prasījumu, kas attiecas uz nesaderīga atbalsta atgūšanu (skat., piemēram, 2012. gada 11. decembra spriedumu lietā C-610/10 Komisija/Spānija, 72. punkts un tajā minētā judikatūra).

62 — Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nosacījums, ka ir jābūt pilnīgi neiespējamam izpildīt lēmumu, nav izpildīts, ja atbildētāja dalībvalsts tikai informē Komisiju par juridiskām, politiskām vai praktiskām grūtībām, ar ko ir saistīta lēmuma izpilde, faktiski neveicot nekādus pasākumus, lai atgūtu attiecīgo atbalstu no attiecīgajiem uzņēmumiem, un nepiedāvājot Komisijai nekādas alternatīvas iespējas lēmuma izpildei, ar kuru palīdzību šīs grūtības varētu tikt pārvarētas (kā vienu no daudzumiem skat. 2011. gada 5. maija spriedumu lietā C-305/09 Komisija/Itālija, Krājums, I-3225. lpp., 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

117. Šajā ziņā ir jānorāda, ka – pretēji Vācijas valdības apgalvotajam – personiska rakstura garantijas sniegšana vien, lai gan atbalsta saņēmējam tas rada noteiktus izdevumus, nerada tādu pašu iedarbību saistībā ar atbalsta neitralizēšanu kā pilnas atbalsta summas ieskaitīšana bloķētā bankas kontā⁶³ (ņemot vērā, ka atbalsta pilna summa paliek atbalsta saņēmēja rīcībā)⁶⁴. Faktiski, kā savā 2012. gada 13. septembra spriedumā pareizi norādīja *Bundesgerichtshof*, *Landgericht Mühlhausen* bija jāveic šis pēdējais minētais pasākums.

118. Ceturtkārt, man nešķiet, ka valsts iestādes ir allaž rīkojušās tik precīzi, cik tām būtu bijis jārikojas, ja atgādina, ka attiecīgajā Komisijas lēmumā atgūšanai atvēlētais laiks patiešām bija samērā īss (četri mēneši). Piemēram, *tbg* iesniedza pieteikumu par *MB System* parāda piespiedu atgūšanu tikai trīs mēnešus pēc attiecīgā Komisijas lēmuma pieņemšanas. Līdz tam brīdim jau bija pagājušas trīs ceturkdaļas no attiecīgā Komisijas lēmuma izpildei paredzētā laikposma.

119. Piektkārt un visbeidzot, Vācijas valdība pati atzina, ka vērā ņemams kavējums bija noticis tādēļ, ka valsts tiesās, kurās *Biria Group* bija ierosinājusi tiesvedību, izvirzot iebildumus pret atgūšanu, bija nonākuši vairāki kļūdaini lēmumi.

120. Šajā saistībā ir jānorāda, ka valsts tiesās *Biria Group* apstrīdēja arī attiecīgā Komisijas lēmuma tiesiskumu. Tomēr no lietas materiāliem izriet, ka *Landgericht Mühlhausen* vismaz divreiz apturēja atgūšanas procedūru tikai tādēļ, ka *Biria Group* bija ierosinājusi tiesvedību Savienības tiesās pret Komisijas lēmumiem šajā lietā. Šī tiesa neveica faktisku *Zuckerfabrik* kritēriju vērtējumu, kā izriet no *Bundesgerichtshof* 2012. gada 13. septembra sprieduma, ar kuru tika atcelti *Landgericht Mühlhausen* 2011. gada 30. marta un *Oberlandesgericht Jena* 2011. gada 28. decembra rīkojumi par apturēšanu.

121. Katrā ziņā ir skaidrs, ka pēc 2011. gada 21. jūnija, kad Vispārējās tiesas priekšsēdētājs noraidīja *MB System* pieteikumu par attiecīgā Komisijas lēmuma izpildes apturēšanu, šīs prasības vairs nevarēja tikt izpildītas⁶⁵.

122. Ir jāatzīst, ka patiešām Vispārējās tiesas priekšsēdētāja rīkojumā (turpmāk tekstā – “Rīkojums”) bija iekļauts neveiksmīgs formulējums, no kura var secināt, ka, lai panāktu Vispārējās tiesas pagaidu noregulējumu, *MB System* bija jāpierāda, ka Vācijas tiesību sistēmā nebija pieejami efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi⁶⁶. Pirmkārt, šajā argumentācijā, šķiet, noteikums ir sajaukts ar izņēmumu. Ir skaidrs, ka, ja lietas dalībnieks ir tiesīgs vērsties Savienības tiesā un ir īstenojis savas tiesības, ceļot prasību atcelt Komisijas lēmumu, “parastā tiesa”, kurai būtu jālemj par to, vai šā lēmuma izpilde būtu apturama, ir Savienības tiesa, kuras jurisdikcijā ietilpst pamatlietas izskatīšana. Tādējādi valsts tiesu pagaidu noregulējums atbilstoši *Zuckerfabrik* judikatūrai ir jāuzskata par izņēmumu, nevis noteikumu. Otrkārt, Rīkojuma argumentācijā no prasītājiem, šķiet, ir prasīta *probatio diabolica* attiecībā uz steidzamības nosacījuma izpildi.

123. Tomēr, lai gan bija iespējami trūkumi Rīkojuma argumentācijā, ko *MB System* nav pārsūdzējusi, nav saprotams, kā var būt pamatota atkārtota un ilgstoša valsts tiesvedības apturēšana šajā lietā, ja pati *Bundesgerichtshof* to atzina par kļūdainu.

124. Visbeidzot, neuzskatu, ka Vācijas valdība ir veiksmīgi pierādījusi, ka attiecīgajā Komisijas lēmumā noteikto nesaderīga *Biria Group* piešķirtā atbalsta atgūšanas pienākumu objektīvi nebija iespējams izpildīt.

63 — Skat. 2010. gada 11. marta spriedumu lietā C-1/09 *CELF* un *Minister of Culture and Communication*, Krājums, I-2099. lpp., 37. punkts.

64 — Šajā ziņā skat. 70. punktu Komisijas paziņojumā ar nosaukumu “Towards an effective implementation of Commission decisions ordering Member States to recover unlawful and incompatible State aid” (OV 2007, C 272, 4. lpp.).

65 — Šajā saistībā tikko ir vērts piebilst, ka attiecīgais Komisijas lēmums turklāt galu galā tika apstiprināts 2013. gada 3. jūlijā, kad Vispārējā tiesa noraidīja *MB System* prasību atcelt tiesību aktu.

66 — 2011. gada 21. jūnija rīkojums lietā T-209/11 R *MB System*/Komisija, 46.–52. punkts.

V – Secinājumi

125. Ievērojot iepriekš izklāstītos apsvērumus, piedāvāju Tiesai:

- atzīt, ka, neizpildot Komisijas 2010. gada 14. decembra Lēmumu 2011/471/ES par Vācijas valsts atbalstu par labu *Biria Group*, Vācijas Federatīvā Republika nav izpildījusi LESD 288. panta 4. punktā un 108. panta 2. punktā, 1999. gada 22. marta Padomes Regulas (EK) Nr. 659/1999, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [LESD 108. panta] piemērošanai, 14. panta 3. punktā un Lēmuma 2011/471/ES 2. un 3. pantā paredzētos pienākumus;
- piespriest Vācijas Federatīvajai Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.